

PTK:s initiala budskap till Regeringskansliet om EU-kommissionens föreslagna rådsrekommendation om individuella utbildningskonton

Även om det övergripande syftet med kommissionens föreslagna rådsrekommendation om utbildningskonton är lovvärt, är individuella utbildningskonton inget vi rekommenderar.

Tvärtom anser vi att individuella utbildningskonton inte är lösningen på de utmaningar svensk arbetsmarknad står inför.

Vi har slutit ett historiskt avtal om trygghet på arbetsmarknaden. En historisk överenskommelse om livslångt lärande som har brett stöd på svensk arbetsmarknad för vilken stora resurser kommer behöva avsättas.

Överenskommelsen visar på att medlemsstaterna kan och har olika lösningar för att främja vuxnas fortbildning och påminner om vikten av att respektera medlemsstaternas och arbetsmarknadens parter möjligheter att förfoga över omställning och fortbildning.

Initiala budskap

- Det övergripande syftet med EU-kommissionens föreslagna rådsrekommendation om individuella utbildningskonton om att stödja nationella reformer som främjar vuxna att delta i utbildning i syfte att öka vuxnas förvärvsfrekvens och minska kompetensgap är lovvärt.
- Samtidigt är det viktigt att erkänna och respektera att det inom medlemsstaterna och mellan arbetsmarknadens parter kan finnas olika sätt att ge vuxnas ekonomiska möjligheter och tid att uppgradera sin kompetens genom arbetslivet.
- Förslaget är problematiskt därför att den endast rekommenderar en specifik lösning på de fortbildnings och omställningsutmaningar som medlemsländerna står inför, nämligen individuella utbildningskonton.
- Individuella utbildningskonton är i sig en ineffektiv och otillräcklig åtgärd. I olika former av sparande knutet till individen, som individuella utbildningskonton, blir summan som hinner ackumuleras per individ ofta för låg i relation till individens faktiska utbildningsbehov när de uppstår.
- Finansiering via olika EU-program (så som Europeiska socialfonden plus) riskerar i sig att leda till ineffektiva, otillräckliga och tidsbegränsade satsningar. Detta då EU-medel ofta följer med regelverk som kan vara starkt styrande och

som kan vara svåra att integrera i en nationell kontext. Vidare kan EU program i sig både understödja men också motverka att nödvändiga och verkningsfulla reformer av nationella system och regelverk, som krävs för att få en större utväxling över tid, blir av.

- Det är därför viktigt att lämna åt medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter att reglera hur vuxnas behov av fortbildning och omställning bäst bör organiseras för att främja vuxnas behov av fortbildning och omställning.
- Att som svar på EU:s kompetensutmaningar rekommendera ett specifikt system, införandet av individuella lärandekonton i alla medlemsländer, är problematiskt.
- Att den föreslagna rekommendationen om införande av individuella utbildningskonton har en hög detaljeringsgrad gör den inte mindre bekymmersam.
- I sammanhanget är det viktigt att erinra att den befintliga europeiska sysselsättningsstrategin redan idag innehåller övergripande vägledning om hur medlemsstaterna bör försöka förstärka bestämmelserna om individuella utbildningsrättigheter och säkerställa att dessa kan följa med vid övergångar på arbetsmarknaden.
- Det är viktigt att initiativ på kompetensområdet, den föreslagna rekommendationen inkluderat, inte ifrågasätter eller äventyrar partsgemensamma överenskommelser för fortbildning och omställning.
- Överenskommelsen om tryggheten på arbetsmarknaden som nåtts mellan parterna utgör en frihetsreform, ett sätt för människor att stärka sig själva och därmed sin jobbtrygghet - med uppbackning från såväl stat som fack och arbetsgivare.
- Enligt överenskommelsen om trygghet på arbetsmarknaden görs en avsättning kollektivt av alla arbetsgivare som andel av lönesumman där de samlade resurserna används efter individernas behov när de uppstår, vilket ger utrymme för mer omfattande och verkningsfulla utbildningsinsatser. Det avtalade stödet har därtill utformats för att komplettera det nya offentliga omställningsstudiestöd som enligt förslag i Ds 2021:18 ska beslutas av riksdagen under 2022.
- I Ds 2021:16 Grundläggande omställnings- och kompetensstöd - för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden föreslås även ett offentligt finansierat studie- och yrkesvägledningsstöd, som utförs av registrerade omställningsorganisationer eller en offentlig omställningsorganisation.

Bakgrund: EU-kommissionens förslag

Mot bakgrund av den digitala och gröna omställningen och för att nå EU:s mål om att 60 % av alla vuxna ska delta i utbildning varje år senast 2030 är det enligt EU-kommissionen viktigt att medlemsländerna har system på plats som främjar fortbildning.

Hög kompetens skapar möjligheter för människor, ger ett skyddsnät under osäkra tider, främjar inkludering och social framgång, och förser ekonomin med den kompetenta arbetskraft som behövs för tillväxt och nyskapande.

Samtidigt konstaterar kommissionen att allt för få vuxna regelbundet deltar i utbildningsverksamheter efter avslutad grundläggande utbildning.

Kommissionen presenterade därför den 10 december 2021 förslag till rådsrekommendation om individuella utbildningskonton.

Förslaget till rådsrekommendation om individuella utbildningskonton innebär att medlemsländerna uppmanas att införa, i samråd med arbetsmarknadens parter, individuella utbildningskonton för alla i en medlemsstat legalt boende vuxna i arbetsför ålder, oavsett deras utbildnings- och arbetsmarknadssituation.

Mer specifikt, uppmanar rekommendationen till:

- Upprättande av konton, med fokus på de mest behövande
- Erbjudande av yrkesvägledning
- Upprättande av nationellt register av godkända utbildningar och digital portal
- Betald ledighet för utbildning
- Medvetengörandekampanjer
- System för övervakning av systemet
- Tillräcklig finansiering, både offentlig och privat
- Stöd från olika EU-organ
- Rapportering genom plan till EU-kommissionen
- Övervakning och uppföljning genom europeiska planeringsterminen
- Vid översyn av rekommendationen se över möjlighet till överföring av utbildningsrättigheter mellan medlemsstater

Det övergripande syftet med rekommendationen är att stödja reformer som främjar vuxna att delta i utbildning i syfte att öka deras förvärvsfrekvens och minska kompetensgap.

Förslaget motiveras av att tidigare insatser inte tillräckligt väl lyckats öka vuxenutbildningen inom EU och svarar upp mot otillräckligt finansiellt stöd för fortbildning samt bristande incitament för att påbörja utbildning.

Rekommendationen baserar sig på följande rättslig grund; art. 292 i FEUF (om att rådet kan anta rekommendationer) med stöd av artikel 149 FEFU (om stödåtgärder för att främja samarbete mellan medlemsstaterna och stödja deras insatser på sysselsättningsområdet). Rekommendationen antas enligt föreslagen rättslig grund med kvalificerad majoritet. Europaparlamentet är inte medbeslutande.

Kommissionen menar att förslaget är förenligt med både subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Kommissionen menar att förslaget ger tillräckligt utrymme för nationell anpassning av de individuella utbildningskontona men är nödvändiga för att till 2030 märkbart öka andelen vuxna som deltar i utbildning.

Det franska ordförandeskapet i ministerrådet har för avsikt att påbörja samt avsluta förhandlingen om den föreslagna rekommendationen. Rekommendationen om individuella kompetenskonton ska förhandlas i rådsarbetsgruppen för sociala frågor (under ESPCO-rådet). En första presentation av förslaget gjordes i rådsarbetsgruppen för sociala frågor den 14 januari. Medlemsländerna har tom den 19 januari att inkomma med generella synpunkter. En första genomgång av förslaget är planerat till den 26 januari.